



Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

14 päivänä toukokuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Turvapaikkapolitiikka – Kansainvälinen suojelu – Direktiivi 2011/95/EU – Pakolaisasema – 14 artiklan 4–6 kohta – Pakolaisaseman myöntämättä jättäminen tai peruuttaminen, kun kyseessä on vaara vastaanottavan jäsenvaltion turvallisuudelle tai yhteiskunnalle – Pätevyys – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 18 artikla – SEUT 78 artiklan 1 kohta – SEU 6 artiklan 3 kohta – Geneven yleissopimus

Yhdistetyissä asioissa C-391/16, C-77/17 ja C-78/17,

joissa on kyse kolmesta SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jotka asiassa C-391/16 Nejvyšší správní soud (ylin hallintotuomioistuin, Tšekki) on esittänyt 16.6.2016 tekemällään päätöksellä, joka saapui unionin tuomioistuimeen 14.7.2016, ja asioissa C-77/17 ja C-78/17 Conseil du contentieux des étrangers (ulkomaalaisasioita käsittelevä hallintotuomioistuin, Belgia) on esittänyt 8.2.2017 ja 10.2.2017 tekemillään päätöksillä, jotka saapuivat unionin tuomioistuimeen 13.2.2017, asioissa

M

vastaan

Ministerstvo vnitra (C-391/16)

ja

X (C-77/17) ja

X (C-78/17)

vastaan

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti R. Silva de Lapuerta, jaostojen puheenjohtajat J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, A. Prechal, T. von Danwitz (esittelevä tuomari) ja C. Toader sekä tuomarit E. Levits, L. Bay Larsen, M. Safjan, D. Šváby, C. G. Fernlund ja S. Rodin,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Giacobbo-Peyronnel,

* Oikeudenkäyntikielet: tšekki ja ranska.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.3.2018 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- M, edustajanaan J. Mašek, advokát,
- X (C-77/17), edustajinaan P. Vanwelde ja S. Janssens, avocats,
- X (C-78/17), edustajanaan J. Hardy, avocat,
- Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek, J. Vlácil ja A. Brabcová,
- Belgian hallitus, asiamiehinään C. Pochet, M. Jacobs ja C. Van Lul,
- Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja R. Kanitz,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään E. Armoët, E. de Moustier ja D. Colas,
- Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér, G. Koós, Z. Biró-Tóth ja M. M. Tátrai,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. A. M. de Ree ja M. K. Bulterman,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään S. Brandon, avustajanaan D. Blundell, barrister,
- Euroopan parlamentti, asiamiehinään K. Zejdová, O. Hrstková Šolcová ja D. Warin,
- Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään E. Moro, A. Westerhof Löfflerová, S. Boelaert, M. Chavier ja J. Monteiro,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Šimerdová ja M. Condou-Durande,

kuultuaan julkisasiamiehen 21.6.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskevat vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU (EUVL 2011, L 337, s. 9), joka tuli voimaan 9.1.2012, 14 artiklan 4–6 kohdan tulkintaa ja pätevyyttä SEUT 78 artiklan 1 kohdan, SEU 6 artiklan 3 kohdan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 18 artiklan perusteella.
- 2 Nämä pyynnot on esitetty kolmessa riita-asiassa, joista ensimmäisessä (asia C-391/16) ovat vastakkain M ja Ministerstvo vnitra (sisäministeriö, Tšekki), ja se koskee päätöstä, jolla M:n turvapaikka peruutettiin; joista toisessa (asia C-77/17) ovat vastakkain X ja Commissaire général aux réfugiés et aux apatride (pakolaisia ja kansalaisuudettomia henkilöitä koskevasta asioista vastaava pääjohtaja, Belgia; jäljempänä pääjohtaja), ja se koskee päätöstä, jolla X:ltä evättiin pakolaisasema ja toissijainen suojelu; ja joista kolmannessa (asia C-78/17) ovat vastakkain X ja pääjohtaja, ja se koskee päätöstä, jolla X:n pakolaisasema peruutettiin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 3 Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus, joka allekirjoitettiin 28.7.1951 Genevessä (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 189, s. 150, nro 2545 (1954); jäljempänä Geneven yleissopimus), tuli voimaan 22.4.1954. Sitä on täydennetty New Yorkissa 31.1.1967 tehdyllä pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla, joka tuli voimaan 4.10.1967 (jäljempänä pöytäkirja).
- 4 Kaikki jäsenvaltiot ovat Geneven yleissopimuksen sopimuspuolia. Euroopan unioni ei sen sijaan ole mainitun yleissopimuksen sopimuspuoli.
- 5 Geneven yleissopimuksen johdanto-osassa todetaan, että Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun tehtävänä on valvoa pakolaisten suojelua koskevien kansainvälisten yleissopimusten soveltamista ja että valtiot sitoutuvat toimimaan yhteistyössä päävaltuutetun kanssa tämän hoitaessa tehtäviään ja erityisesti auttamaan päävaltuutettua tämän valvoessa näiden välineiden sääntöjen noudattamista.
- 6 Tämän yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tässä yleissopimuksessa tarkoitetaan ’pakolaisella’ jokaista henkilöä,

--

(2) -- jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, oleskelee kotimaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan; tai joka olematta minkään maan kansalainen oleskelee entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella ja edellä mainittujen seikkojen tähden on kykenemätön tai sanotun pelon vuoksi haluton palaamaan sinne.

Siinä tapauksessa, että henkilöllä, on useamman kuin yhden maan kansalaisuus, käsitteellä ’kansalaisuusmaa’ tarkoitetaan jokaista maata, jonka kansalainen hän on. Sellaisen henkilön, joka ilman pätevää, perusteltuun pelkoon pohjautuvaa syytä ei ole vedonnut jonkin kansalaisuusmaansa suojelukseseen, ei katsota olevan vailla kansalaisuusmaansa suojaa.”

- 7 Geneven yleissopimuksen 1 artiklan C kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tämän yleissopimuksen soveltaminen jokaiseen osastossa A määritellyt ehdot täyttävään henkilöön nähden lakkaa:

- 1) Jos hän on vapaaehtoisesti uudelleen vedonnut kansalaisuusmaansa suojelukseseen; tai
- 2) jos hän menetettyään kansalaisuutensa on omasta tahdostaan saanut sen uudelleen; tai
- 3) jos hän on saanut toisen maan kansalaisoikeudet ja nauttii uuden kansalaisuusmaansa suojaa; tai
- 4) jos hän on vapaaehtoisesti asettunut maahan, josta hän lähti tai jonka ulkopuolelle hän jäi vainon pelosta; tai
- 5) jos hän ei voi enää sen vuoksi, että olosuhteet, joiden vallitessa hänet hyväksyttiin pakolaiseksi, ovat lakanneet olemasta, kieltäytyä ottamasta vastaan kansalaisuusmaansa suojelua;

--

6) kansalaisuutta vailla oleva henkilö, sen vuoksi että hänen pakolaiseksi tunnustamisensa yhteydessä vallinneet olosuhteet ovat lakanneet vaikuttamasta, voi palata entiseen pysyvään asuinmaahansa;

--”

- 8 Yleissopimuksen 1 artiklan D kohdan ensimmäisessä kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tätä yleissopimusta ei sovelleta henkilöihin, jotka nykyisin saavat suojelua tai avustusta muilta Yhdistyneiden Kansakuntien elimiltä tai toimistoilta kuin Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisasiain pää[valtuutetulta].”

- 9 Yleissopimuksen 1 artiklan E kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tätä yleissopimusta ei sovelleta henkilöön, jolla on sen maan, johon hän on asettunut asumaan, asianomaisten viranomaisten harkinnan mukaan tämän maan kansalaisuuteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet.”

- 10 Yleissopimuksen 1 artiklan F kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tämän yleissopimuksen määräyksiä ei ole sovellettava henkilöön, johon nähden on perusteltua aihetta epäillä, että:

- a) hän on tehnyt rikoksen rauhaa vastaan, sotarikoksen, tai rikoksen ihmiskuntaa vastaan, sellaisia rikoksia koskevien kansainvälisten sopimusten määritelmien mukaisesti;
- b) hän on tehnyt törkeän ei-poliittisen rikoksen pakomaansa ulkopuolella ennen kuin hänet on otettu tähän maahan pakolaisena;
- c) hän on syylistynyt Yhdistyneiden Kansakuntien tarkoituksien ja periaatteiden vastaisiin tekoihin.”

- 11 Geneven yleissopimuksen 3 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimusvaltioiden on sovellettava tämän yleissopimuksen määräyksiä pakolaisten rotuun, uskontoon tai alkuperäismaahan katsomatta.”

- 12 Yleissopimuksen 4 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimusvaltiot myöntävät alueillaan oleville pakolaisille vähintään yhtä suopean kohtelun kuin omille kansalaisilleen uskonnonharjoittamisen vapauden ja heidän lastensa uskonnollisen kasvatuksen vapauden osalta.”

- 13 Yleissopimuksen 16 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Pakolaisella on kaikkien sopimusvaltioiden alueilla oikeus vapaasti ajaa kannetta tuomioistuimissa.”

- 14 Geneven yleissopimuksen 22 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Sopimusvaltiot myöntävät pakolaisille alkeisopetuksen osalta yhtä suopean kohtelun kuin omille kansalaisilleen.”

15 Yleissopimuksen 31 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Sopimusvaltiot eivät ryhdy rankaisutoimenpiteisiin laittoman maahan saapumisen tai oleskelun johdosta niitä pakolaisia kohtaan, jotka tulevat suoraan maasta, missä, heidän elämänsä tai vapautensa on ollut uhattuna 1 artiklassa tarkoitetulla tavalla ja jotka ovat luvatta tulleet tai luvatta oleskelevat sopimusvaltion alueella, kuitenkin edellyttäen, että nämä ilmoittautuvat viipymättä viranomaisille ja esittävät hyväksyttäviä syitä laittomalle saapumiselleen tai oleskelulleen.

2. Sopimusvaltiot eivät aseta näiden pakolaisten liikkumiselle muita rajoituksia kuin mitä on välttämätöntä ja näitä rajoituksia sovelletaan vain siihen saakka, kunnes heidän asemansa maassa on saatettu säännölliselle kannalle tai he ovat saaneet luvan siirtyä johonkin toiseen maahan. Sopimusvaltiot myöntävät näille pakolaisille riittävän määräajan ja tarpeen vaatimat helpotukset luvan hankkimiseksi toiseen maahan matkustamista varten.”

16 Yleissopimuksen 32 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Sopimusvaltio älköön karkoittako alueellaan laillisesti oleskelevaa pakolaista muista kuin kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen perustuvista syistä.

2. Pakolainen voidaan karkoittaa ainoastaan täytöntöönpanemalla laillisessa järjestyksessä annettu päätös. Mikäli eivät pakottavat kansalliseen turvallisuuteen perustuvat syyt toisin vaadi, on pakolaisen sallittava esittää todisteita syyttömyytensä tueksi sekä ajaa kannetta ja sellaista tarkoitusta varten olla edustettuna asianomaisen viranomaisen tai yhden tai useamman viranomaisen erityisesti määräämän henkilön tai määräämien henkilöiden edessä.

3. Sopimusvaltioiden on myönnettävä tällaiselle pakolaiselle kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa hän voi koettaa saada asianomaisen maahantuloluvan toiseen maahan. Tämän määräajan kuluessa sopimusvaltiolla on oikeus ryhtyä pakolaisen suhteen tarpeelliseksi katsomiinsa sisäisiin toimenpiteisiin.”

17 Yleissopimuksen 33 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Sopimusvaltio ei tavalla tai toisella saa karkoittaa tai palauttaa pakolaista sellaisten alueiden rajoille, jossa hänen henkeään tai vapauttaan uhataan rodun, uskonnon, kansalaisuuden ja tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi.

2. Ensimmäisessä kohdassa oleva[an] määräykseen ei kuitenkaan voi vedota pakolainen, johon nähden on perusteltua aihetta olettaa, että hän on vaaraksi oleskelumaansa turvallisuudelle tai joka on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta ja on yhteiskunnalle vaarallinen sanotussa maassa.”

18 Geneven yleissopimuksen 42 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai liittyessään tähän yleissopimukseen voi valtio tehdä varauksia tämän yleissopimuksen muiden artiklainsa osalta paitsi artiklainsa 1, 3, 4, 16 kohta 1 sekä 33–46.”

Unionin oikeus

Direktiivi 2011/95

- 19 SEUT 78 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdan nojalla annetulla direktiivillä 2011/95 kumottiin kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä 29.4.2004 annettu neuvoston direktiivi 2004/83/EY (EUVL 2004, L 304, s. 12).
- 20 Direktiivin 2011/95 johdanto-osan 3, 4, 10, 12, 16, 17, 21, 23 ja 24 perustelukappale on muotoiltu seuraavasti:
- ”(3) Eurooppa-neuvosto päätti Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä erityiskokouksessaan pyrkiä kohti yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää, joka perustuu [Geneven yleissopimuksen] – –, sellaisena kuin se on täydennettynä [pöytäkirjalla], täysimääräiseen ja kokonaisvaltaiseen soveltamiseen, ja näin vahvistaa palauttamiskiellon periaatteen ja varmistaa, ettei ketään palauteta vainottavaksi.
- (4) Geneven yleissopimus ja pöytäkirja ovat pakolaisten suojelua koskevan kansainvälisen oikeudellisen järjestelmän kulmakivi.
-
- (10) Toteutettujen arviointien tulosten perusteella on asianmukaista vahvistaa tässä vaiheessa periaatteet, joihin direktiivi [2004/83] perustuu, sekä pyrkiä korkeampien vaatimusten pohjalta lähentämään edelleen kansainvälisen suojelun tunnustamista ja sisältöä koskevia sääntöjä.
-
- (12) Tämän direktiivin päätavoitteena on toisaalta varmistaa se, että jäsenvaltioissa sovelletaan yhteisiä perusteita kansainvälistä suojelua todella tarvitsevien henkilöiden yksilöimiseen, ja toisaalta se, että nämä henkilöt saavat vähimmäistason mukaiset edut kaikissa jäsenvaltioissa.
-
- (16) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon erityisesti [perusoikeuskirjassa] tunnustetut periaatteet. Tällä direktiivillä pyritään erityisesti varmistamaan ihmisarvon kunnioitus sekä turvapaikanhakijoiden ja heidän mukanaan tulevien perheenjäsenten oikeus turvapaikkaan ja edistämään [perusoikeuskirjan] 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 ja 35 artiklan soveltamista, ja se olisi näin ollen pantava täytäntöön niiden mukaisesti.
- (17) Tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden kohtelun osalta jäsenvaltioita sitovat sellaisista kansainvälisen oikeuden välineistä johtuvat sitoumukset, joiden osapuolia ne ovat, ja erityisesti ne, joilla kielletään syrjintä.
-
- (21) Pakolaisaseman tunnustaminen on toteava toimenpide.
-

- (23) Olisi laadittava vaatimukset pakolaisaseman määrittelylle ja sisällölle ohjeeksi jäsenvaltioiden toimivaltaisille kansallisille elimille Geneven yleissopimuksen soveltamista varten.
- (24) On tarpeen ottaa käyttöön yhteiset perusteet, joiden mukaisesti turvapaikanhakijoille myönnetään Geneven yleissopimuksen 1 artiklassa tarkoitettu pakolaisasema.”

21 Direktiivin 2011/95 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tavoitteena on vahvistaa vaatimukset kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittämiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle.”

22 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- a) ’kansainvälisellä suojelulla’ pakolaisasemaa ja toissijaista suojeluasemaa, sellaisina kuin ne on määritelty e ja g alakohdassa;
- b) ’kansainvälistä suojelua saavalla’ henkilöä, jolle on myönnetty pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema, sellaisina kuin ne on määritelty e ja g alakohdassa;

– –

- d) ’pakolaisella’ kolmannen maan kansalaista, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, poliittisten mielipiteiden tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen vuoksi ja joka oleskelee kansalaisuusmaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan, ja kansalaisuudetonta henkilöä, joka oleskelee entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella edellä mainittujen seikkojen tähden ja on kykenemätön tai sanotun pelon vuoksi haluton palaamaan sinne ja jota 12 artikla ei koske;

- e) ’pakolaisasemalla’ kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön tunnustamista pakolaiseksi jäsenvaltiossa;

– –”

23 Direktiivin 2011/95 II lukuun, jonka otsikko on ”Kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten arviointi”, sisältyvät kyseisen direktiivin 4–8 artikla. Näissä artikloissa vahvistetaan säännöt siitä, miten jäsenvaltioiden olisi arvioitava tällaiset hakemukset.

24 Direktiivin 2011/95 III lukuun, jonka otsikko on ”Määrittäminen pakolaiseksi”, sisältyvät kyseisen direktiivin 9–12 artikla. Siltä osin kuin erityisemmin on kyse direktiivin 9 ja 10 artiklasta, 9 artiklassa vahvistetaan, millä edellytyksillä tekoa pidetään Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettuna vainoksi katsottavana tekona, ja 10 artiklassa vahvistetaan seikat, jotka jäsenvaltioiden on otettava huomioon arvioidessaan vainon syitä.

25 Direktiivin 2011/95 11 artiklassa, jonka otsikko on ”Lakkaaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö lakkaa olemasta pakolainen, jos hän:

- a) on vapaaehtoisesti uudelleen turvautunut kansalaisuusvaltionsa suojelukseseen; tai

- b) menetettyään kansalaisuutensa on omasta vapaasta tahdostaan saanut sen takaisin; tai
- c) on saanut toisen valtion kansalaisuuden ja saa uuden kansalaisuusvaltionsa suojelua; tai
- d) on vapaaehtoisesti asettunut uudelleen asumaan maahan, josta hän oli lähtenyt tai jonka ulkopuolelle hän oli jäänyt vainon pelosta; tai
- e) ei voi enää kieltäytyä ottamasta vastaan kansalaisuusvaltionsa suojelua, koska olosuhteet, joiden vallitessa hänet tunnustettiin pakolaiseksi, ovat lakanneet olemasta; tai
- f) kansalaisuutta vailla olevana henkilönä voi palata entiseen pysyvään asuinmaahansa sen vuoksi, että olosuhteet, joiden vallitessa hänet tunnustettiin pakolaiseksi, ovat lakanneet olemasta.”

2. – –

3. Edellä olevaa 1 kohdan e ja f alakohtaa ei sovelleta pakolaiseen, joka voi aiemmin koetusta vainosta johtuvien pakottavien syiden perusteella kieltäytyä turvautumasta suojeluun kansalaisuusvaltiossaan tai, jos pakolainen on kansalaisuudeton henkilö, entisessä pysyvässä asuinmaassaan.”

26 Kyseisen direktiivin 12 artiklassa, jonka otsikko on ”Poissulkeminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Pakolaisasema jätetään myöntämättä kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, jos:

- a) hän kuuluu Geneven yleissopimuksen 1 artiklan D kohdan soveltamisalaan ja saa suojelua tai apua muilta Yhdistyneiden Kansakuntien elimiltä tai toimistoilta kuin Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetulta. Kun tällainen suojelu tai apu on jostain syystä lakannut ilman, että tällaisen henkilön asemaa olisi lopullisesti ratkaistu Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen hyväksymien asiaa koskevien päätöslauselmien mukaisesti, tällainen henkilö on suoraan oikeutettu tämän direktiivin mukaisiin etuihin;
- b) hänellä on sen valtion, johon hän on asettunut asumaan, toimivaltaisten viranomaisten tunnustamat tämän valtion kansalaisuuteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet tai niitä vastaavat oikeudet ja velvollisuudet.

2. Pakolaisasema jätetään myöntämättä kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, jos on vakavaa aihetta epäillä, että hän on:

- a) tehnyt rikoksen rauhaa vastaan, sotarikoksen tai rikoksen ihmisyyttä vastaan, siten kuin nämä rikokset on määritelty asiaankuuluvissa kansainvälisissä sopimuksissa;
- b) tehnyt törkeän muun kuin poliittisen rikoksen turvapaikkamaan ulkopuolella ennen kuin hänet otettiin maahan pakolaisena eli ennen pakolaisaseman myöntämiseen perustuvan oleskeluluvan myöntämishetkeä; erityisen raa’at teot voidaan luokitella törkeiksi muiksi kuin poliittisiksi rikoksiksi, vaikka niillä väitettäisiin olleen poliittiset päämäärät;
- c) syylistynyt Yhdistyneiden Kansakuntien tarkoituksien ja periaatteiden vastaisiin tekoihin Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan johdanto-osassa sekä 1 ja 2 artiklassa esitetyn mukaisesti.

3. Edellä olevaa 2 kohtaa sovelletaan henkilöihin, jotka yllyttävät siinä mainittuihin rikoksiin tai tekoihin tai muulla tavoin osallistuvat niiden suorittamiseen.”

- 27 Direktiivin 2011/95 IV lukuun, jonka otsikko on ”Pakolaisasema”, sisältyvässä 13 artiklassa, jonka otsikko on puolestaan ”Pakolaisaseman myöntäminen”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on myönnettävä pakolaisasema sellaiselle kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, joka II ja III luvun mukaisesti täyttää pakolaisaseman myöntämisen edellytykset.”

- 28 Niin ikään kyseisen direktiivin IV lukuun sisältyvässä 14 artiklassa, jonka otsikko on ”Pakolaisaseman peruuttaminen, lakkauttaminen tai uusimatta jättäminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Kun kyseessä ovat direktiivin [2004/83] voimaantulon jälkeen tehdyt kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset, jäsenvaltioiden on peruutettava, lakkautettava tai jätettävä uusimatta valtion elimen, hallinnollisen elimen, tuomioistuimen tai lainkäyttöelimen myöntämä kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön pakolaisasema, jos hän on 11 artiklan mukaisesti lakannut olemasta pakolainen.

– –

3. Jäsenvaltioiden on peruutettava, lakkautettava tai jätettävä uusimatta kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön pakolaisasema, jos asianomainen jäsenvaltio saa pakolaisaseman myöntämisen jälkeen selville, että

- a) pakolaisasema olisi pitänyt jättää tai jätetään myöntämättä asianomaiselle 12 artiklan mukaisesti;
- b) hänen vääristeleensä tai salaamansa seikat, mukaan lukien väärin asiakirjojen toimittaminen, olivat ratkaisevia pakolaisaseman myöntämisen kannalta.

4. Jäsenvaltiot voivat peruuttaa, lakkauttaa tai jättää uusimatta valtion elimen, hallinnollisen elimen, tuomioistuimen tai lainkäyttöelimen pakolaiselle myöntämän aseman, kun

- a) on perusteltua syytä olettaa, että hän on vaaraksi sen jäsenvaltion turvallisuudelle, jossa hän on;
- b) hän on yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.

5. Jäsenvaltiot voivat 4 kohdassa kuvatuissa tilanteissa päättää olla myöntämättä asemaa pakolaiselle, jos tällaista päätöstä ei ole vielä tehty.

6. Henkilöillä, joihin sovelletaan 4 ja 5 kohtaa, on Geneven yleissopimuksen 3, 4, 16, 22, 31, 32 ja 33 artiklassa määrätty tai niitä vastaavat oikeudet silloin, kun he ovat jäsenvaltiossa.”

- 29 Direktiivin 2011/95 VII lukuun, jonka otsikko on ”Kansainvälisen suojelun sisältö”, sisältyvät sen 20–35 artikla. Direktiivin 20 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tällä luvulla ei rajoiteta Geneven yleissopimuksessa vahvistettujen oikeuksien soveltamista.

2. Tätä lukua on sovellettava sekä pakolaisiin että henkilöihin, jotka voivat saada toissijaista suojelua, jollei toisin mainita.”

- 30 Kyseisen direktiivin 21 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on noudatettava palauttamiskiellon periaatetta kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti.

2. Jos 1 kohdassa mainitut kansainväliset velvoitteet eivät sitä kiellä, jäsenvaltiot voivat palauttaa pakolaisen riippumatta siitä, onko tämä saanut virallisesti pakolaisaseman, jos:

- a) on perusteltua syytä katsoa hänen olevan vaaraksi sen jäsenvaltion turvallisuudelle, jossa hän on; tai
- b) hän on yhteiskunnalle vaarallinen kyseisessä jäsenvaltiossa, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta.

3. Jäsenvaltiot voivat kumota, peruuttaa tai jättää uusimatta 2 kohdassa tarkoitetun pakolaisen oleskeluluvan tai jättää oleskeluluvan myöntämättä hänelle.”

31 Direktiivin 2011/95 24 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jollei kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen liittyvistä erittäin painavista syistä muuta johdu, jäsenvaltioiden on mahdollisimman pian sen jälkeen, kun pakolaisaseman saaneelle henkilölle on myönnetty kansainvälistä suojelua, annettava hänelle oleskelulupa, jonka on oltava voimassa vähintään kolme vuotta ja joka on voitava uusida, sanotun kuitenkin rajoittamatta 21 artiklan 3 kohdan soveltamista.”

32 Kyseisen direktiivin 28 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja omien kansalaistensa yhdenvertainen kohtelu voimassa olevissa ulkomaisten tutkintojen, todistusten ja muiden muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tunnustamismenettelyissä.

2. Jäsenvaltioiden on pyrittävä helpottamaan sitä, että kansainvälistä suojelua saavilla henkilöillä, jotka eivät pysty hankkimaan asiakirjoihin perustuvia todisteita pätevydestään, on täysimääräinen pääsy asianmukaisiin järjestelmiin heidän aiemman koulutuksensa arvioimiseksi ja hyväksymiseksi ja todistusten antamiseksi. Näiden toimenpiteiden on oltava ammattipätevyyden tunnustamisesta 7 päivänä syyskuuta 2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY [(EUVL 2005, L 255, s. 22)] 2 artiklan 2 kohdan ja 3 artiklan 3 kohdan mukaisia.”

33 Direktiivin 2011/95 34 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden yhteiskuntaan kotoutumisen helpottamiseksi jäsenvaltioiden on varmistettava pääsy kotouttamisohjelmiin, joita ne pitävät tarkoituksenmukaisina, jotta pakolaisaseman tai toissijaisen suojeluaseman saaneiden erityistarpeet otetaan huomioon, tai luotava ennakkoodellytykset, joilla taataan pääsy kyseisiin ohjelmiin.”

Kansallinen oikeus

Tšekin oikeus

34 Turvapaikasta annetulla lailla nro 325/1999 (Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin (jäljempänä turvapaikkalaki), säännellään kansainvälisen suojelun myöntämistä ja peruuttamista.

35 Kyseisen lain 2 §:n 2 momentin mukaan tässä laissa pakolaisella (azylant) tarkoitetaan ”ulkomaalaista, jolle on myönnetty turvapaikka tämän lain nojalla, turvapaikan myöntämistä koskevan päätöksen voimassaoloaikana”. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen selitysten mukaan on niin, että jos henkilön turvapaikka peruutetaan, hän lakkaa olemasta ”azylant” ja saamasta mainitussa laissa säädettyjä oikeuksia.

- 36 Turvapaikkalain 17 §:n 1 momentin i kohdan mukaan turvapaikka on peruutettava, ”jos on perusteltua syytä olettaa, että pakolainen on vaaraksi valtion turvallisuudelle”. Lisäksi mainitun lain 17 §:n 1 momentin j kohdassa säädetään, että turvapaikka peruutetaan, ”jos pakolainen on kyseisen valtion turvallisuudelle vaarallinen, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta”.
- 37 Turvapaikkalain 28 §:n 1 momentin mukaan turvapaikka on yksi Tšekin tasavallan alueella ulkomaalaiselle myönnettävistä kansainvälisen suojelun muodoista.

Belgian oikeus

- 38 Ulkomaalaisten maahanpääsystä, oleskelusta, asettautumisesta ja maasta poistamisesta 15.12.1980 annetun lain (loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers; Moniteur belge 31.12.1980, s. 14584), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasioissa (jäljempänä 15.12.1980 annettu laki), 48/3 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Pakolaisasema myönnetään ulkomaalaiselle, joka täyttää [Geneven yleissopimuksen], sellaisena kuin se on [pöytäkirjalla] muutettuna, 1 artiklassa vahvistetut edellytykset.”

- 39 Mainitun lain 48/4 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Toissijainen suojeluasema myönnetään ulkomaalaiselle, jolle ei voida myöntää pakolaisasemaa ja johon ei voida soveltaa 9ter §:ää ja jonka osalta on merkittäviä perusteita uskoa, että jos hänet palautetaan kotimaahansa tai kansalaisuudettoman henkilön ollessa kyseessä entiseen pysyvään asuinmaahansa, hän joutuisi todelliseen vaaraan kärsiä jäljempänä 2 momentissa määriteltyä vakavaa haittaa, ja joka on kykenemätön tai tällaisen vaaran johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan, edellyttäen, ettei häneen ole sovellettava 55/4 §:ssä tarkoitettuja poissulkemisperusteita.”

- 40 Kyseisen lain 52/4 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jos ulkomaalainen, joka on hakenut turvapaikkaa 50, 50bis, 50ter tai 51 §:n nojalla, on yhteiskunnalle vaarallinen, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta, tai jos on perusteltua syytä olettaa, että hän on vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle, ministerin tai hänen edustajansa on välittömästi lähetettävä kaikki tähän liittyvät todisteet pääjohtajalle.

[Pääjohtaja] voi evätä pakolaisaseman, jos ulkomaalainen on yhteiskunnalle vaarallinen, koska hänet on tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, tai jos on perusteltua syytä olettaa, että hän on vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle. Tässä tapauksessa [pääjohtaja] antaa lausunnon maastapoistamisen yhteensopivuudesta 48/3 ja 48/4 §:n kanssa.

Ministeri voi velvoittaa asianomaisen oleskelemaan määrättyssä paikassa hakemuksen käsittelyn ajan, jos hän katsoo yleisen järjestyksen tai kansallisen turvallisuuden sitä edellyttävän.

Poikkeuksellisen vakavissa olosuhteissa ministeri voi asettaa asianomaisen väliaikaisesti hallituksen valvontaan, jos hän katsoo yleisen järjestyksen tai kansallisen turvallisuuden sitä edellyttävän.”

- 41 Saman lain 55/3/1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1 §. [Pääjohtaja] voi peruuttaa pakolaisaseman, jos ulkomaalainen on yhteiskunnalle vaarallinen, koska hänet on tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta, tai jos on perusteltua olettaa, että hän on vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle.

--

3 §. Jos pääjohtaja peruuttaa pakolaisaseman 1 momentin tai 2 momentin 1 kohdan nojalla – –, hän antaa päätöksensä yhteydessä lausunnon maastapoistamisen yhteensopivuudesta 48/3 ja 48/4 §:n kanssa.”

42 Kyseisen 15.12.1980 annetun lain 55/4 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Ulkomaalaisella ei ole oikeutta myöskään toissijaiseen suojeluasemaan, jos hän on vaaraksi yhteiskunnalle tai kansalliselle turvallisuudelle.”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

Asia C-391/16

43 Sisäasiainministeriö myönsi 21.4.2006 tehdyllä päätöksellä Tšetšeniasta (Venäjä) lähtöisin olevalle M:lle turvapaikan sillä perusteella, että tällä oli perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän on.

44 M oli ennen turvapaikan saamista syyllistynyt varkauteen, josta hänet oli tuomittu kolmen vuoden vapausrangaistukseen. Turvapaikan myöntämisen jälkeen hänet on lisäksi tuomittu varkaudesta ja kiristyksestä rikoksenuusijana yhdeksän vuoden vapausrangaistukseen, joka on suoritettava korkean turvaluokituksen vankilassa. Tässä tilanteessa sisäministeriö päätti 29.4.2014 peruuttaa M:n turvapaikan ja olla myöntämättä hänelle toissijaista suojelua sillä perusteella, että hänet oli tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla erityisen törkeästä rikoksesta ja että hän oli vaaraksi valtion turvallisuudelle.

45 M nosti tästä päätöksestä kanteen *Městský soud v Praze*ssa (Prahan alioikeus, Tšekki). Koska tämä kanne hylättiin, M teki kassaatiovalituksen ennakkoratkaisupyyntön esittäneeseen tuomioistuimeen.

46 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii erityisesti, ovatko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 6 kohta päteviä perusoikeuskirjan 18 artiklan, SEUT 78 artiklan 1 kohdan ja SEU 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen unionin oikeuden yleisten periaatteiden kannalta tarkasteltuina sen vuoksi, että nämä direktiivin 2011/95 säännökset ovat mahdollisesti Geneven yleissopimuksen vastaisia.

47 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun 29.7.2010 julkaistuun kertomukseen, jonka otsikko on ”YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun huomiot Euroopan parlamentin ja neuvoston ehdotuksesta vähimmäisvaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi sekä myönnetyn suojelun sisällöstä annettavaksi direktiiviksi [(KOM(2009) 551, 21.10.2009)]” ja jossa pakolaisasiain päävaltuutettu toisti huolenaiheensa, jotka hän oli jo aiemmin esittänyt direktiivin 2004/83 14 artiklan 4 ja 6 kohdan yhteensopivuudesta Geneven yleissopimuksen kanssa.

48 Tästä kertomuksesta ilmenee, että kyseisen direktiiviehdotuksen 14 artiklan 4 kohdassa, joka on direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan taustalla, laajennetaan pakolaisaseman epäämisperusteita Geneven yleissopimuksen 1 artiklan poissulkemis- ja lakkaamislausekkeitä pidemmälle, vaikka nämä lausekkeet ovat tyhjentäviä, ja että kyseisen yleissopimuksen 42 artiklan 1 kohdassa kielletään sopimusvaltioita esittämästä varaumia sen 1 artiklaan. Kertomuksesta ilmenee myös, että vaikka Geneven yleissopimuksen 33 artikla mahdollistaa henkilön palauttamisen alkuperämaahansa tai muuhun maahan, tällä määräyksellä ei kuitenkaan ole mitään vaikutusta kyseisen henkilön pakolaisasemaan hänen oleskeluvaltiossaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että

muun muassa Euroopan pakolais- ja ihmisoikeusjärjestöjen neuvottelukunta, International Association of Refugee and Migration Judges -tuomarijärjestö ja Tšekin oikeusasiamies yhtyvät näihin pakolaisasiain päävaltuutetun esittämiin huolenaiheisiin.

- 49 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lisää kuitenkin, että eräiden oikeustieteessä esitettyjen näkemysten mukaisesti direktiivi 2011/95 on Geneven yleissopimuksen mukainen. Se huomauttaa tältä osin, että edellä tämän tuomion 47 kohdassa mainitun direktiiviehdotuksen perustelujen mukaan direktiivin 2011/95 tavoitteena on muun muassa varmistaa tämän yleissopimuksen täysimääräinen ja kokonaisvaltainen soveltaminen. Tämä direktiivi on yksityiskohtaisempi, ja sen 2 artiklan d ja e alakohdassa tehdään ero käsitteen ”pakolainen” ja käsitteen ”pakolaisasema” välillä. Pakolaisaseman myöntäminen direktiivissä 2011/95 tarkoitetun tavoin johtaa Geneven yleissopimuksessa määrättyä korkeampaan suojan tasoon. Näin ollen henkilö, jonka pakolaisasema peruutetaan direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohdan nojalla, ei voisi enää saada tästä direktiivistä johtuvia oikeuksia ja etuja tiettyjä kyseisessä yleissopimuksessa vahvistettuja vähimmäisoikeuksia lukuun ottamatta. Kyseinen säännös näyttää perustuvan oletamaan siitä, että kyseisiä henkilöitä ei voida palauttaa alkuperämaahansa, vaikka he täyttäisivät mainitun yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdassa määrättyt edellytykset. Näiden henkilöiden oleskelua vastaanottavassa jäsenvaltiossa näin ollen siedetään ja heillä on ”kevyempi” pakolaisasema.
- 50 Unionin tuomioistuin on jo 24.6.2015 antamassaan tuomiossa H. T. (C-373/13, EU:C:2015:413, 71 ja 94 –98 kohta) lausunut Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan ja direktiivin 2011/95 välisestä suhteesta, mutta se ei ole vielä tarkastellut kysymystä tämän direktiivin 14 artiklan 4 ja 6 kohdan yhteensoveltuvuudesta Geneven yleissopimuksen 1 artiklan C kohdan ja 42 artiklan 1 kohdan eikä siis SEUT 78 artiklan 1 kohdan, perusoikeuskirjan 18 artiklan ja SEU 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen unionin oikeuden yleisten periaatteiden kanssa.
- 51 Siltä osin kuin kyse on direktiivin 2011/95 14 artiklan 6 kohdasta, jossa taataan henkilöille, joihin sovelletaan tämän direktiivin 14 artiklan 4 kohtaa, tietyt Geneven yleissopimuksessa määrättyt oikeudet, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Tšekin oikeusasiamiehen mukaan turvapaikkalailla ei panna tätä 14 artiklan 6 kohtaa täytäntöön kansallisessa oikeusjärjestyksessä. Oikeusasiamiehen mukaan turvapaikan peruuttaminen turvapaikkalain 17 §:n 1 momentin i ja j kohdan nojalla rikkoo näin ollen unionin oikeutta. Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Tšekin oikeusjärjestyksen perusteellisen tarkastelun perusteella ei ole mahdollonta, että joissakin yksittäisissä tapauksissa kyseisille henkilöille ei taata mitään Geneven yleissopimuksen 3, 4, 16, 22, 31, 32 ja 33 artiklasta johtuvista oikeuksista. Valittajalla pääasiassa on kuitenkin mahdollisuus vedota näihin oikeuksiin Tšekissä.
- 52 Nejvyšší správní soud (ylin hallintotuomioistuin, Tšekki) päätti tässä tilanteessa lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Ovatko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 6 kohta pätemättömiä sillä perusteella, että niillä rikotaan [perusoikeuskirjan] 18 artiklaa, [SEUT] 78 artiklan 1 kohtaa ja [SEU] 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja unionin oikeuden yleisiä periaatteita?”

Asia C-77/17

- 53 Tribunal de première instance de Bruxelles (Brysselin alioikeus, Belgia) tuomitsi X:n, joka on Norsunluurannikon kansalainen, 10.3.2010 pahoinpitelyistä, teräaseen hallussapidosta ilman perusteltua syytä sekä kielletyn aseiden hallussapidosta 30 kuukauden vankeusrangaistukseen, joka oli osittain ehdollinen. Lisäksi cour d’appel de Bruxelles (Brysselin ylioikeus, Belgia) tuomitsi hänet 6.12.2011 14 vuotta mutta ei vielä 16 vuotta täyttäneen alaikäisen raiskauksesta neljän vuoden vankeusrangaistukseen.

- 54 X teki 3.11.2015 turvapaikkahakemuksen, jossa hän vetosi siihen, että hän pelkäsi joutuvansa vainotuksi, koska hänen isänsä ja perheenjäsenensä olivat läheisissä suhteissa Norsunluurannikon entiseen hallintoon ja entiseen presidenttiin Laurent Gbagboon.
- 55 Pääjohtaja epäsi 19.8.2016 tekemällään päätöksellä X:ltä pakolaisaseman 15.12.1980 annetun lain 52/4 §:n 2 momentin nojalla tämän Belgiassa tekemien rikosten vuoksi. Pääjohtaja katsoi erityisesti, että kun otetaan huomioon näiden rikosten erityinen vakavuus ja toistuvuus, X oli vaarallinen yhteiskunnalle tässä säännöksessä tarkoitettulla tavalla. Pääjohtaja epäsi X:ltä samoin perusteluin toissijaisen suojelun tämän lain 55/4 §:n 2 momentin perusteella. Pääjohtaja antoi kuitenkin tämän lain 52/4 §:n perusteella lausunnon, jonka mukaan on niin, että koska X pelkäsi perustellusti joutuvansa vainotuksi, häntä ei voitu palauttaa Norsunluurannikolle suoraan tai epäsuorasti siitä syystä, että tällainen toimenpide olisi saman lain 48/3 ja 48/4 §:n vastainen.
- 56 X nosti kanteen tästä päätöksestä ennakkoratkaisupyyntön esittäneessä tuomioistuimessa.
- 57 Tämä tuomioistuin katsoo, että 15.12.1980 annetun lain 52/4 §:n 2 momentilla, johon riidanalainen päätös perustuu, saatettiin direktiivin 2011/95 14 artiklan 5 kohta osaksi Belgian lainsäädäntöä.
- 58 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii viimeksi mainitun säännöksen pätevyyttä perusoikeuskirjan 18 artiklan ja SEUT 78 artiklan 1 kohdan kannalta tarkasteltuna. Näiden määräysten mukaan unionin on noudatettava Geneven yleissopimusta, joten unionin johdetun oikeuden on oltava tämän yleissopimuksen mukaista. Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa määritellään hyvin selvästi pakolaisen käsitteen alaan kuuluvat henkilöt, eikä sen 1 artiklan F kohdassa eikä missään sen muista määräyksistä mahdollisteta pakolaisaseman epäämistä henkilöltä yleisesti ja lopullisesti yksinomaan sillä perusteella, että hän on vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle tai että hän muodostaa vakavan vaaran yhteiskunnalle vastaanottavassa valtiossa. Direktiivin 2011/95 14 artiklan 5 kohdassa säädetään kuitenkin mahdollisuudesta evätä pakolaisasema yhdellä näistä perusteista, jotka vastaavat mainitun yleissopimuksen 32 ja 33 artiklassa tarkoitettuja tilanteita, vaikka näillä artikloilla säännellään pakolaisten karkottamista eikä mainitun aseman myöntämistä.
- 59 Esiin tulee näin ollen kysymys siitä, otetaanko direktiivin 2011/95 14 artiklan 5 kohdassa käyttöön uusi pakolaisaseman poissulkemislauseke, josta ei määrätä Geneven yleissopimuksessa. Uuden poissulkemislausekkeen käyttöön ottaminen merkitsisi tämän yleissopimuksen merkittävää muuttamista, mikä on vastoin kansainvälisen oikeuden periaatteita. Jos Geneven yleissopimuksella olisi ollut tarkoitus sulkea pois pakolaisten suoja tai evätä se kansalliseen turvallisuuteen, yleiseen järjestykseen tai vastaanottavan maan yhteiskunnalle aiheutuvaan vaaraan liittyvistä syistä, siinä olisi määrätty tästä nimenomaisesti, kuten siinä on tehty muun muassa vastaanottavan valtion ulkopuolella tehtyjen törkeiden muiden kuin poliittisten rikosten osalta.
- 60 On myös syytä ottaa huomioon tämän poissulkemislausekkeen mahdollisesti raskaat seuraukset, koska se merkitsisi pakolaisasemaan liittyvien oikeuksien ja etujen menettämistä. Unionin tuomioistuin muistuttikin näin ollen 24.6.2015 antamassaan tuomiossa H. T. (C-373/13, EU:C:2015:413, 95 kohta) selkeästi, että oleskeluluvan peruuttaminen ja pakolaisaseman peruuttaminen ovat kaksi erillistä kysymystä, joilla on erilaiset seuraukset. Pakolaisasiain päävaltuutettu on lisäksi lausunnossa, jonka otsikko on ”Selityksin varustetut huomiot [direktiivistä 2004/83]” ja joka julkaistiin tammikuussa 2005, arvostellut erityisesti direktiiviin 2004/83 sisältyviä samanlaisia säännöksiä.
- 61 Tässä tilanteessa Conseil du contentieux des étrangers (ulkomaalaisasioita käsittelevä hallintotuomioistuin, Belgia) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko direktiivin [2011/95] 14 artiklan 5 kohtaa tulkittava siten, että sillä otetaan käyttöön uusi poissulkemislauseke, joka koskee saman direktiivin 13 artiklassa säädettyä pakolaisasemaa ja näin ollen Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohtaa?

- 2) Mikäli [ensimmäiseen kysymykseen] vastataan myöntävästi, onko 14 artiklan 5 kohta tällä tavoin tulkittuna perusoikeuskirjan 18 artiklan ja SEUT 78 artiklan 1 kohdan mukainen, kun niissä määrätään muun muassa unionin johdetun oikeuden yhteensopivuudesta Geneven yleissopimuksen kanssa ja kun tämän yleissopimuksen 1 artiklan F kohdan poissulkemislauseke on muotoiltu tyhjentäväksi ja sitä on tulkittava suppeasti?
- 3) Mikäli [ensimmäiseen kysymykseen] vastataan kieltävästi, onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 5 kohta tulkittava siten, että sillä otetaan käyttöön pakolaisaseman epäämisperuste, jota ei ole Geneven yleissopimuksessa, jonka noudattamisesta määrätään perusoikeuskirjan 18 artiklassa ja SEUT 78 artiklan 1 kohdassa?
- 4) Mikäli [kolmanteen kysymykseen] vastataan myöntävästi, onko – – direktiivin [2011/95] 14 artiklan 5 kohta perusoikeuskirjan 18 artiklan ja SEUT 78 artiklan 1 kohdan mukainen, kun niissä määrätään muun muassa siitä, että unionin johdetun oikeuden on oltava Geneven yleissopimuksen mukaista, ja direktiivin 14 artiklan 5 kohdassa puolestaan otetaan käyttöön pakolaisaseman epäämisperuste tutkimatta millään tavoin vainotuksi tulemisen vaaraa, siten kuin Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa edellytetään?
- 5) Mikäli [ensimmäiseen ja kolmanteen kysymykseen] vastataan kieltävästi, miten edellä mainitun direktiivin 14 artiklan 5 kohtaa pitäisi tulkita perusoikeuskirjan 18 artiklan ja SEUT 78 artiklan 1 kohdan mukaisesti, kun niissä määrätään muun muassa siitä, että unionin johdetun oikeuden on oltava Geneven yleissopimuksen mukaista?”

Asia C-78/17

- 62 Pääjohtaja tunnusti 21.2.2007 tehdyllä päätöksellä X:n, joka on Kongon demokraattisen tasavallan kansalainen, pakolaiseksi.
- 63 Cour d’assises de Bruxelles (Brysselin rikostuomioistuin, Belgia) tuomitsi X:n 20.12.2010 tahallisesta henkirikoksesta ja ryöstöstä 25 vuoden vankeusrangaistukseen. Pääjohtaja peruutti hänen pakolaisasemansa 4.5.2016 tekemällään päätöksellä 15.12.1980 annetun lain 55/3/1 §:n 1 momentin nojalla erityisesti sillä perusteella, että kun otetaan huomioon tehtyjen rikosten erityisen törkeä luonne, X oli vaaraksi yhteiskunnalle tässä säännöksessä tarkoitettulla tavalla. Pääjohtaja antoi lisäksi tämän lain 55/3/1 §:n 3 momentin mukaisesti lausunnon, jonka mukaan X voitiin poistaa maasta tämän lain 48/3 ja 48/4 §:n mukaisesti, koska X:n vuonna 2007 ilmaisemat pelot eivät olleet enää ajankohtaisia.
- 64 X nosti kanteen tästä pääjohtajan päätöksestä ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa. Tämä tuomioistuin katsoo, että 15.12.1980 annetun lain 55/3/1 §:llä, johon mainittu päätös perustui, saatettiin direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohta osaksi Belgian lainsäädäntöä. Kuten asiassa C-77/17 ja samoilla perusteilla kuin kyseisessä asiassa esitettiin, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että on useita syitä pohtia, onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohta pätevä perusoikeuskirjan 18 artiklan ja SEUT 78 artiklan 1 kohdan kannalta tarkasteltuna.
- 65 Tässä tilanteessa Conseil du contentieux des étrangers päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että sillä otetaan käyttöön uusi poissulkemislauseke, joka koskee saman direktiivin 13 artiklassa säädettyä pakolaisasemaa ja näin ollen Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohtaa?

- 2) Mikäli [ensimmäiseen kysymykseen] vastataan myöntävästi, onko 14 artiklan 4 kohta tällä tavoin tulkittuna perusoikeuskirjan 18 artiklan ja SEUT 78 artiklan 1 kohdan mukainen, kun niissä määrätään muun muassa unionin johdetun oikeuden yhteensopivuudesta Geneven yleissopimuksen kanssa ja kun tämän yleissopimuksen 1 artiklan F kohdan poissulkemislauseke on muotoiltu tyhjentäväksi ja sitä on tulkittava suppeasti?
- 3) Mikäli [ensimmäiseen kysymykseen] vastataan kieltävästi, onko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että sillä otetaan käyttöön pakolaisaseman peruuttamisperuste, jota ei ole Geneven yleissopimuksessa, jonka noudattamisesta määrätään perusoikeuskirjan 18 artiklassa ja SEUT 78 artiklan 1 kohdassa?
- 4) Mikäli [kolmanteen kysymykseen] vastataan myöntävästi, onko – – direktiivin [2011/95] 14 artiklan 4 kohta perusoikeuskirjan 18 artiklan ja SEUT 78 artiklan 1 kohdan mukainen, kun niissä määrätään muun muassa siitä, että unionin johdetun oikeuden on oltava Geneven yleissopimuksen mukaista, ja direktiivin 14 artiklan 4 kohdassa puolestaan otetaan käyttöön pakolaisaseman peruuttamisperuste, jota ei ole Geneven yleissopimuksessa, minkä lisäksi sille ei ole siinä myöskään mitään oikeudellista perustaa?
- 5) Mikäli [ensimmäiseen ja kolmanteen kysymykseen] vastataan kieltävästi, miten edellä mainitun direktiivin [2011/95] 14 artiklan 4 kohtaa pitäisi tulkita perusoikeuskirjan 18 artiklan ja SEUT 78 artiklan 1 kohdan mukaisesti, kun niissä määrätään muun muassa siitä, että unionin johdetun oikeuden on oltava Geneven yleissopimuksen mukaista?”

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

- 66 Unionin tuomioistuimen presidentin 17.3.2017 antamalla päätöksellä asiat C-77/17 ja C-78/17 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten. Unionin tuomioistuimen presidentin 17.1.2018 antamalla päätöksellä nämä asiat yhdistettiin asiaan C-391/16 suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten.

Unionin tuomioistuimen toimivalta

- 67 Jäsenvaltiot ja toimielimet, jotka ovat esittäneet unionin tuomioistuimelle kirjallisia huomautuksia, ovat ilmaisseet erilaisia näkemyksiä siitä, onko unionin tuomioistuimella nyt kyseessä olevien ennakkoratkaisupyyntöjen yhteydessä toimivalta arvioida direktiivin 2011/95 pätevyyttä SEUT 78 artiklan 1 kohdan ja perusoikeuskirjan 18 artiklan valossa, joissa viitataan Geneven yleissopimukseen.
- 68 Saksan hallitus katsoo, että tähän kysymykseen olisi vastattava kieltävästi siltä osin kuin kyse on ennakkoratkaisupyyntöistä asioissa C-77/17 ja C-78/17, koska mainituilla pyynnöillä pyydetään lähinnä Geneven yleissopimuksen tulkintaa, vaikka – kuten 17.7.2014 annetusta tuomiosta Qurbani (C-481/13, EU:C:2014:2101, 20, 21 ja 28 kohta) seuraavasta oikeuskäytännöstä ilmenee – unionin tuomioistuimen toimivalta tulkita tätä yleissopimusta on rajallinen.
- 69 Neuvosto ja komissio puolestaan huomauttavat, että unionin tuomioistuin on jo todennut, että direktiivin 2011/95 säännöksiä on tulkittava Geneven yleissopimuksen mukaisesti. Parlamentti taas katsoo, että koska tämä direktiivi on unionin itsenäinen lainsäädäntötoimi, jonka ensisijaisuuden, yhtenäisyyden ja tehokkuuden unionin tuomioistuin takaa, tämän direktiivin pätevyyden tutkimisen tulisi tapahtua yksinomaan EU- ja EUT-sopimuksen sekä perusoikeuskirjan perusteella. Direktiiviä 2011/95 olisi sen mukaan tulkittava niin pitkälle kuin mahdollista siten, ettei aseteta kyseenalaiseksi sen pätevyyttä, ja noudattaen samalla erityisesti Geneven yleissopimuksen peruseräpäätteitä.

- 70 Sitä vastoin Ranskan ja Alankomaiden hallitukset huomauttavat, että vaikka unioni ei ole Geneven yleissopimuksen sopimuspuoli, SEUT 78 artikla ja perusoikeuskirjan 18 artikla velvoittavat kuitenkin unionin noudattamaan sitä. Unionin tuomioistuimella on siis toimivalta arvioida direktiivin 2011/95 14 artiklan 4–6 kohdan yhteensopivuutta tämän yleissopimuksen kanssa.
- 71 Tältä osin SEU 19 artiklan 3 kohdan b alakohdasta ja SEUT 267 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdasta seuraa, että unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu unionin toimielinten toimien tulkinnasta ja pätevyydestä ilman poikkeuksia, koska näiden toimien on oltava täysin yhteensoveltuvia perussopimusten määräysten ja niistä johtuvien perustuslaillisten periaatteiden sekä perusoikeuskirjan määräysten kanssa (ks. vastaavasti tuomio 27.2.2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, 44 ja 46 kohta).
- 72 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että direktiivi 2011/95 annettiin SEUT 78 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdan perusteella. SEUT 78 artiklan 1 kohdan mukaan turvapaikka-asioita sekä toissijaista ja tilapäistä suojelua koskevan yhteisen politiikan, jonka tarkoituksena on ”antaa asianmukainen asema kaikille kansainvälistä suojelua tarvitseville kolmansien maiden kansalaisille ja varmistaa palauttamiskiellon periaatteen noudattaminen”, ”on oltava [Geneven yleissopimuksen] ja [pöytäkirjan] sekä muiden asiaan liittyvien sopimusten mukaista”.
- 73 Lisäksi perusoikeuskirjan 18 artiklassa määrätään, että ”oikeus turvapaikkaan taataan [Geneven yleissopimuksen] ja [pöytäkirjan] määräysten sekä [EU-sopimuksen] ja [EUT-sopimuksen] – – mukaisesti”.
- 74 Vaikka unioni ei ole Geneven yleissopimuksen sopimuspuoli, SEUT 78 artiklan 1 kohdan ja perusoikeuskirjan 18 artiklan mukaan sen on kuitenkin noudatettava tämän yleissopimuksen määräyksiä. Direktiivin 2011/95 on näin ollen näiden primaarioikeuden määräysten nojalla oltava näiden määräysten mukainen (ks. vastaavasti tuomio 1.3.2016, Alo ja Osso, C-443/14 ja C-444/14, EU:C:2016:127, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 19.6.2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 75 Näin ollen unionin tuomioistuimella on toimivalta tutkia direktiivin 2011/95 14 artiklan 4–6 kohdan pätevyyttä SEUT 78 artiklan 1 kohdan ja perusoikeuskirjan 18 artiklan valossa ja tämän tutkimisen yhteydessä tarkistaa, voidaanko näitä tämän direktiivin säännöksiä tulkita siten, että noudatetaan Geneven yleissopimuksen määräyksillä taattua suojan tasoa.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 76 Ennakkoratkaisua pyytäneiden tuomioistuinten kysymykset direktiivin 2011/95 14 artiklan 4–6 kohdan pätevyydestä koskevat lähinnä sitä, vaikuttavatko tämän direktiivin 14 artiklan 4 ja 5 kohta siten, että asianomaista kolmannen maan kansalaista tai kansalaisuudetonta henkilöä, joka täyttää mainitun direktiivin 2 artiklan d alakohdassa säädetyt aineelliset edellytykset, ei määritellä pakolaiseksi, ja ovatko kyseiset säännökset tämän vuoksi Geneven yleissopimuksen 1 artiklan vastaisia. Tuomioistuinten kysymykset liittyvät tarkemmin siihen seikkaan, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetut tilanteet eivät vastaa Geneven yleissopimuksen 1 artiklan C–F kohtaan sisältyviä poissulkemisen ja lakkaamisen perusteita, vaikka nämä poissulkemisen ja lakkaamisen perusteet ovat tämän yleissopimuksen järjestelmässä luonteeltaan tyhjentäviä.
- 77 Tältä osin on muistutettava, että yleisen tulkintaperiaatteen mukaan unionin tointa on tulkittava niin pitkälle kuin mahdollista tavalla, joka ei aseta sen pätevyyttä kyseenalaiseksi, ja kaiken primaarioikeuden sekä erityisesti perusoikeuskirjan määräysten mukaisesti (tuomio 15.2.2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Niinpä tilanteessa, jossa unionin johdettua oikeutta voidaan tulkita eri tavoin, etusija on annettava tulkinnalle, jonka ansiosta säännös on

primaarioikeuden mukainen, eikä tulkinnalle, jonka johdosta säännöksen todetaan olevan ristiriidassa sen kanssa (tuomio 26.6.2007, *Ordre des barreaux francophones et germanophone ym.*, C-305/05, EU:C:2007:383, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 78 Näin ollen on tutkittava, voidaanko direktiivin 2011/95 14 artiklan 4–6 kohdan säännöksiä SEUT 78 artiklan 1 kohdassa ja perusoikeuskirjan 18 artiklassa edellytetyn mukaisesti tulkita siten, että varmistetaan, että Geneven yleissopimuksen määräyksillä taattu suojan taso taataan.

Direktiivillä 2011/95 käyttöön otettu järjestelmä

- 79 Kuten direktiivin 2011/95 johdanto-osan 12 perustelukappaleesta ilmenee, kyseisen direktiivin säännöksillä pyritään varmistamaan se, että jäsenvaltioissa sovelletaan yhteisiä perusteita kansainvälistä suojelua tarvitsevien henkilöiden yksilöimiseen, ja se, että nämä henkilöt saavat vähimmäistason mukaiset edut kaikissa jäsenvaltioissa.
- 80 Muistutettakoon tältä osin – kuten direktiivin 2011/95 johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan –, että yhteinen eurooppalainen turvapaikkajärjestelmä, jonka osa tämä direktiivi on, perustuu Geneven yleissopimuksen ja pöytäkirjan täysimääräiseen ja kokonaisvaltaiseen soveltamiseen ja sen varmistamiseen, ettei ketään palauteta vainottavaksi (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2011, *N. S. ym.*, C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, 75 kohta ja tuomio 1.3.2016, *Alo ja Osso*, C-443/14 ja C-444/14, EU:C:2016:127, 30 kohta).
- 81 Direktiivin 2011/95 johdanto-osan 4, 23 ja 24 perustelukappaleesta käy lisäksi ilmi, että Geneven yleissopimus on pakolaisten suojelua koskevan kansainvälisen oikeudellisen järjestelmän kulmakivi ja että direktiivissä olevat säännökset, jotka koskevat pakolaisaseman myöntämisen edellytyksiä ja sen sisältöä, on annettu, jotta jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia autettaisiin soveltamaan kyseistä yleissopimusta niiden yhteisten käsitteiden ja perusteiden mukaisesti, joiden mukaisesti turvapaikanhakijoille myönnetään kyseisen yleissopimuksen 1 artiklassa tarkoitettu pakolaisasema (ks. vastaavasti tuomio 31.1.2017, *Lounani*, C-573/14, EU:C:2017:71, 41 kohta ja tuomio 13.9.2018, *Ahmed*, C-369/17, EU:C:2018:713, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 82 Lisäksi direktiivin 2011/95 johdanto-osan 16 perustelukappaleessa todetaan, että direktiivillä pyritään varmistamaan ihmisarvon täysimääräinen kunnioittaminen sekä turvapaikanhakijoiden ja heidän mukanaan tulevien perheenjäsenten oikeus turvapaikkaan; viimeksi mainittu oikeus taataan perusoikeuskirjan 18 artiklan mukaan Geneven yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräysten mukaisesti.
- 83 Direktiivillä 2011/95 otetaan käyttöön sääntelyjärjestelmä, johon kuuluvat jäsenvaltioille yhteiset käsitteet ja perusteet, jotka siis ovat unionin omia käsitteitä ja perusteita, mutta se perustuu kuitenkin Geneven yleissopimukseen ja sen tarkoituksena on muun muassa, että tämän yleissopimuksen 1 artiklaa noudatetaan täysimääräisesti.
- 84 Tämän täsmennyksen jälkeen on todettava, että siltä osin kuin kyse on sanasta ”pakolainen”, tämän direktiivin 2 artiklan d alakohdassa toistetaan pääasiallisesti Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdan 2 kohtaan sisältyvä määritelmä. Tältä osin direktiivin 2011/95 III luvun, jonka otsikko on ”Määrittäminen pakolaiseksi”, säännöksissä täsmennetään aineelliset edellytykset sille, että kolmannen maan kansalaista tai kansalaisuudetonta henkilöä voidaan pitää tämän direktiivin 2 artiklan d alakohdassa tarkoitettuna pakolaisena.
- 85 Direktiivin 2011/95 2 artiklan e alakohtaan sisältyvän määritelmän mukaan puolestaan ”pakolaisasemalla” tarkoitetaan ”kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön tunnustamista pakolaiseksi jäsenvaltiossa”. Tämä tunnustaminen on, kuten direktiivin 2011/95 johdanto-osan 21 perustelukappaleesta ilmenee, pakolaisuutta koskevan ominaisuuden osalta toteava eikä konstitutiivinen toimenpide.

- 86 Näin ollen direktiivillä 2011/95 käyttöön otetussa järjestelmässä kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö, joka täyttää tämän direktiivin III luvussa mainitut aineelliset edellytykset, on jo pelkästään tästä syystä direktiivin 2 artiklan d alakohdassa ja Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettu pakolainen.
- 87 Direktiivin 2011/95 systemaattista tulkintaa, jonka mukaan sen III luku koskee vain pakolaiseksi määrittelyä, ei voida asettaa kyseenalaiseksi sillä, että tämän direktiivin III lukuun sisältyvän 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa, muun muassa sen ranskankielisessä versiossa, käytetään ilmausta ”pakolaisasema”. Eräissä tämän säännöksen muissa kieliversioissa, kuten espanjan-, saksan-, englannin-, portugalın- ja ruotsinkielisissä versioissa, käytetään tämän 12 artiklan 1 ja 2 kohdassa sanaa ”pakolainen” sanan ”pakolaisasema” sijasta.
- 88 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden tekstin erikielisten versioiden poiketessa toisistaan kyseessä olevaa säännöstä on tulkittava sen säännösten systematiikan ja tavoitteen mukaan, jonka osa säännös on (tuomio 1.3.2016, Alo ja Osso, C-443/14 ja C-444/14, EU:C:2016:127, 27 kohta ja tuomio 24.1.2019, Balandin ym., C-477/17, EU:C:2019:60, 31 kohta). Tältä osin on niin, että direktiivin 2011/95 III luku on otsikoitu ”Määrittelemisen pakolaiseksi”, kun taas direktiivin IV luvun otsikko on ”Pakolaisasema” ja siihen sisältyy 13 artikla, jossa säännellään tämän aseman myöntämistä, ja 14 artikla, jossa säännellään tämän aseman peruuttamista, lakkauttamista ja uusimatta jättämistä.
- 89 Unionin tuomioistuin on todennut direktiivin 2011/95 13 artiklasta, että jäsenvaltioiden on tämän säännöksen nojalla myönnettävä pakolaisasema sellaiselle kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, joka tämän direktiivin II ja III luvun mukaisesti täyttää aineelliset edellytykset, jotta häntä voidaan pitää pakolaisena, ilman että niillä olisi tältä osin harkintavaltaa (ks. vastaavasti tuomio 24.6.2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, 63 kohta ja tuomio 12.4.2018, A ja S, C-550/16, EU:C:2018:248, 52 ja 54 kohta).
- 90 Sitä, että ”pakolaiseksi” määrittely direktiivin 2011/95 2 artiklan d alakohdassa ja Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettu tavoite ei riipu siitä, että tämä ominaisuus tunnustetaan muodollisesti myöntämällä tämän direktiivin 2 artiklan e alakohdassa tarkoitettu ”pakolaisasema”, tukee lisäksi mainitun direktiivin 21 artiklan 2 kohdan sanamuoto, jonka mukaan ”pakolainen” voidaan tässä säännöksessä mainituin edellytyksin palauttaa ”riippumatta siitä, onko tämä saanut virallisesti pakolaisaseman”.
- 91 Pakolaisaseman muodollisesta tunnustamisesta, jota pakolaisaseman myöntäminen merkitsee, seuraa, että asianomainen pakolainen saa direktiivin 2011/95 2 artiklan b alakohdan nojalla tässä direktiivissä tarkoitettua kansainvälistä suojelua siten, että hänellä on – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 91 kohdassa – kaikki tämän direktiivin VII luvussa tarkoitettut oikeudet ja edut, joihin kuuluvat sekä Geneven yleissopimukseen sisältyviä oikeuksia vastaavat oikeudet että, kuten erityisesti parlamentti ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus huomauttivat, parempaa suojaa tarjoavat oikeudet, joille ei ole vastinetta tässä yleissopimuksessa, kuten direktiivin 2011/95 24 artiklan 1 kohdassa ja 28 ja 34 artiklassa tarkoitettut oikeudet.
- 92 Edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 2011/95 2 artiklan d alakohdassa ja Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitetuksi ”pakolaiseksi” määrittely ei riipu siitä, että tämä ominaisuus tunnustetaan muodollisesti myöntämällä tämän direktiivin 2 artiklan e alakohdassa, luettuna yhdessä sen 13 artiklan kanssa, tarkoitettu ”pakolaisasema”.

Direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohta

- 93 Siltä osin kuin on kyse direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tilanteista, joissa jäsenvaltiot voivat peruuttaa pakolaisaseman tai olla myöntämättä sitä, ne vastaavat – kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 56 kohdassa – lähinnä tilanteita, joissa jäsenvaltiot voivat palauttaa pakolaisen tämän direktiivin 21 artiklan 2 kohdan ja Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan nojalla.
- 94 Ensiksi on kuitenkin todettava, että vaikka Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaan pakolaista ei näissä tilanteissa suojaa periaatteellinen kieltä, jonka mukaan häntä ei saa palauttaa maahan, jossa hänen henkensä tai vapautensa olisi uhattuna, direktiivin 2011/95 21 artiklan 2 kohtaa on, kuten sen johdanto-osan 16 perustelukappaleessa vahvistetaan, tulkittava ja sovellettava kunnioittaen perusoikeuskirjassa, erityisesti sen 4 artiklassa ja 19 artiklan 2 kohdassa, taattuja oikeuksia; niissä kielletään ehdottomasti kidutus ja epäinhimillinen tai halventava rangaistus ja kohtelu kyseisen henkilön käyttäytymisestä riippumatta sekä poistaminen maasta valtioon, jossa henkilöä vakavasti uhkaa tällainen kohtelu. Jäsenvaltiot eivät siis voi poistaa maasta, karkottaa tai luovuttaa ulkomaalaista, kun on uskottavia perusteita uskoa, että hän altistuisi määrävaltiossa todelliselle vaaralle joutua perusoikeuskirjan 4 artiklassa ja 19 artiklan 2 kohdassa kielletyn kohtelun kohteeksi (ks. vastaavasti tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 86–88 kohta ja tuomio 24.4.2018, MP (Aiemmin tapahtuneen kidutuksen uhrin toissijainen suojelu), C-353/16, EU:C:2018:276, 41 kohta).
- 95 Näin ollen silloin, kun pakolaisen, jota koskee jokin direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa ja 21 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista tilanteista, palauttaminen altistaisi hänet vaaralle siitä, että hänen perusoikeuskirjan 4 artiklassa ja 19 artiklan 2 kohdassa vahvistettuja perusoikeuksiaan loukattaisiin, asianomainen jäsenvaltio ei voi poiketa palauttamiskiellon periaatteesta Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan nojalla.
- 96 Näissä olosuhteissa siltä osin kuin direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa säädetään niissä tarkoitetuissa tilanteissa jäsenvaltioiden mahdollisuudesta peruuttaa tämän direktiivin 2 artiklan e alakohdassa tarkoitettu pakolaisasema tai jättää tämä asema myöntämättä, kun taas Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdassa puolestaan sallitaan jossakin näistä tilanteista olevan pakolaisen palauttaminen maahan, jossa hänen henkensä tai vapautensa on uhattuna, unionin oikeudessa säädetään asianomaisille pakolaisille tässä yleissopimuksessa vahvistettua laajemmasta kansainvälisestä suojelusta.
- 97 Toiseksi on niin, että – kuten komissio, neuvosto, parlamentti ja useat unionin tuomioistuimelle kirjallisia huomautuksia esittäneet jäsenvaltiot ovat todenneet – direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohtaa ei voida tulkita siten, että tällä direktiivillä käyttöön otetun järjestelmän yhteydessä pakolaisaseman peruuttaminen tai sen myöntämättä jättäminen vaikuttaisi niin, että asianomainen kolmannen maan kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö, joka täyttää tämän direktiivin 2 artiklan d alakohdassa, luettuna yhdessä direktiivin III luvun säännösten kanssa, vahvistetut edellytykset, ei enää olisi pakolainen mainitun 2 artiklan d alakohdassa ja Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 98 Edellä tämän tuomion 92 kohdassa todetun lisäksi se, että asianomaista henkilöä koskee jokin direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tilanteista, ei nimittäin merkitse, että hän ei enää täytä niitä aineellisia edellytyksiä, joista määrittely pakolaiseksi riippuu ja jotka koskevat perusteltua pelkoa joutua vainotuksi alkuperämaassa.
- 99 Jos jäsenvaltio päättää peruuttaa pakolaisaseman tai jättää sen myöntämättä direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 tai 5 kohdan nojalla, asianomaiset kolmannen maan kansalaiset tai kansalaisuudettomat henkilöt tosin menettävät tämän aseman eikä heillä siis ole – tai ei enää ole – kaikkia tämän direktiivin VII luvussa esitettyjä oikeuksia ja etuja, koska ne liittyvät tähän asemaan. On

kuitenkin niin, että – kuten mainitun direktiivin 14 artiklan 6 kohdassa nimenomaisesti säädetään – näillä henkilöillä on joukko Geneven yleissopimuksessa määrättyjä oikeuksia tai he säilyttävät nämä oikeudet (ks. vastaavasti tuomio 24.6.2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, 71 kohta), mikä, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 100 kohdassa, vahvistaa sen, että heidät määritellään pakolaisiksi tai heidät määritellään edelleen pakolaisiksi tämän yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitetuin tavoin tästä peruuttamisesta tai myöntämättä jättämisestä huolimatta.

- 100 Tästä seuraa, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4–6 kohtaa ei voida tulkita siten, että pakolaisaseman peruuttamisesta tai tämän aseman myöntämättä jättämisestä seuraa, että kolmannen maan kansalaista tai kansalaisuudetonta henkilöä, joka täyttää tämän direktiivin 2 artiklan d alakohdassa, luettuna yhdessä direktiivin III luvun säännösten kanssa, vahvistetut aineelliset edellytykset, ei enää määriteltäisi Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitetuksi pakolaiseksi ja hänet siis suljettaisiin sen kansainvälisen suojelun ulkopuolelle, joka perusoikeuskirjan 18 artiklan mukaan hänelle taataan mainitun yleissopimuksen mukaisesti.

Direktiivin 2011/95 14 artiklan 6 kohta

- 101 Direktiivin 2011/95 14 artiklan 6 kohdassa säädetään, että henkilöillä, joihin sovelletaan tämän 14 artiklan 4 ja 5 kohtaa, on "Geneven yleissopimuksen 3, 4, 16, 22, 31, 32 ja 33 artiklassa määrätty tai niitä vastaavat oikeudet silloin, kun he ovat jäsenvaltiossa".
- 102 Todettakoon siltä osin kuin ensiksi on kyse direktiivin 2011/95 14 artiklan 6 kohdasta käytetystä konjunktioista "tai" (ranskankielisessä versiossa "ou"), että kyseisellä konjunktioilla voi kielitieteellisestä näkökulmasta katsottuna olla joko vaihtoehtoinen tai kumulatiivinen merkitys, ja sitä on siis tulkittava siinä asiayhteydessä, jossa sitä on käytetty, ja kyseessä olevan toimen tavoitteiden valossa (ks. analogisesti tuomio 12.7.2005, komissio v. Ranska, C-304/02, EU:C:2005:444, 83 kohta). Kun käsiteltävässä asiassa otetaan huomioon asiayhteys ja direktiivin 2011/95 tavoite, sellaisina kuin ne on esitetty johdanto-osan 3, 10 ja 12 perustelukappaleissa, ja edellä tämän tuomion 77 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, kyseisen konjunktion käyttö tämän direktiivin 14 artiklan 6 kohdassa on ymmärrettävä kumulatiivisessa merkityksessä.
- 103 Todettakoon sitten tämän 14 artiklan 6 kohdassa käytetyn ilmaisun "niitä vastaavat oikeudet" ulottuvuudesta, että – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 110 kohdassa – direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 tai 5 kohdan soveltamisesta seuraa erityisesti se, että asianomainen henkilö menettää oleskeluluvan, johon hänellä on tämän direktiivin 24 artiklan mukaan oikeus mainitussa direktiivissä tarkoitettun pakolaisaseman perusteella.
- 104 Näin ollen pakolaisen, jota koskee direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 tai 5 kohdan perusteella toteutettu toimenpide, voidaan hänelle Geneven yleissopimuksen järjestelmässä myönnettäviä oikeuksia määritettäessä katsoa olevan henkilö, joka ei oleskele laillisesti tai ei enää oleskele laillisesti asianomaisessa jäsenvaltiossa.
- 105 Näin ollen on katsottava, että kun jäsenvaltiot panevat täytäntöön tämän direktiivin 14 artiklan 4 tai 5 kohdan, ne ovat lähtökohtaisesti velvollisia antamaan alueellaan oleville pakolaisille vain tämän direktiivin 14 artiklan 6 kohdassa nimenomaisesti tarkoitettut oikeudet ja ne Geneven yleissopimuksessa vahvistetut oikeudet, jotka on taattu kaikille sopimuspuolen alueella oleville pakolaisille ja joiden saaminen ei edellytä laillista oleskelua.
- 106 On kuitenkin korostettava, että huolimatta direktiivissä 2011/95 tarkoitettuun pakolaisasemaan liittyvän oleskeluluvan menettämisestä pakolainen, jota koskee jokin tämän direktiivin 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuista tilanteista, voi saada jollakin toisella oikeudellisella perusteella luvan oleskella laillisesti asianomaisen jäsenvaltion alueella (ks. vastaavasti tuomio 24.6.2015, H. T.,

C-373/13, EU:C:2015:413, 94 kohta). Tällaisessa tapauksessa direktiivin 2011/95 14 artiklan 6 kohta ei ole millään tavoin esteenä sille, että kyseinen jäsenvaltio takaa asianomaiselle kaikki ne oikeudet, jotka Geneven yleissopimuksessa annetaan pakolaisiksi määritellyille.

- 107 Direktiivin 2011/95 14 artiklan 6 kohtaa on siis SEUT 78 artiklan 1 kohdan ja perusoikeuskirjan 18 artiklan mukaisesti tulkittava siten, että jäsenvaltion, joka käyttää tämän direktiivin 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa säädettyjä mahdollisuuksia, on annettava pakolaiselle, jota jossakin viimeksi mainituissa säännöksissä oleva tilanne koskee ja joka on mainitun jäsenvaltion alueella, ainakin ne Geneven yleissopimuksessa vahvistetut oikeudet, joihin tässä 14 artiklan 6 kohdassa nimenomaisesti viitataan, sekä ne tässä yleissopimuksessa määrätyt oikeudet, joiden nauttiminen ei edellytä laillista oleskelua, sanotun rajoittamatta tämän jäsenvaltion kyseisen yleissopimuksen 42 artiklan 1 kohdan nojalla mahdollisesti esittämiä varauksia.
- 108 Jäsenvaltioiden on taattava asianomaisille henkilöille direktiivin 2011/95 14 artiklan 6 kohtaan perustuvat oikeudet, minkä lisäksi on vielä korostettava, että direktiiviä ei mitenkään voida tulkita niin, että se vaikuttaisi siten, että näitä valtioita kannustettaisiin välttämään kansainvälisiä velvoitteitaan, sellaisina kuin ne johtuvat Geneven yleissopimuksesta, rajoittamalla näiden henkilöiden tähän yleissopimukseen perustuvia oikeuksia.
- 109 Joka tapauksessa on täsmennettävä, että – kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 133 ja 134 kohdassa ja kuten direktiivin 2011/95 johdanto-osan 16 ja 17 perustelukappale vahvistavat – tämän direktiivin 14 artiklan 4–6 kohdan soveltaminen ei vaikuta asianomaisen jäsenvaltion velvollisuuteen noudattaa perusoikeuskirjan relevantteja määräyksiä, kuten sen 7 artiklaa, joka koskee yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamista, sen 15 artiklaa, joka koskee ammatillista vapautta ja oikeutta tehdä työtä, sen 34 artiklaa, joka koskee sosiaaliturvaa ja toimeentuloturvaa, sekä sen 35 artiklaa, joka koskee terveyden suojelua.
- 110 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että vaikka Geneven yleissopimusta sovellettaessa henkilöt, joita koskee jokin direktiivin 2011/95 14 artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitettu tilanne, voidaan tämän yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan nojalla palauttaa tai karkottaa alkuperämaahansa ja näin on, vaikka heidän henkensä tai vapautensa olisi siellä uhattuna, näitä henkilöitä ei sen sijaan voida tämän direktiivin 21 artiklan 2 kohdan nojalla palauttaa, jos he altistuvat vaaralle siitä, että heidän perusoikeuskirjan 4 artiklassa ja 19 artiklan 2 kohdassa vahvistettuja perusoikeuksiaan loukataan. Näitä henkilöitä tosin voi asianomaisessa jäsenvaltiossa koskea direktiivin 2011/95 2 artiklan e alakohdassa tarkoitettun pakolaisaseman peruuttamista koskeva päätös tai tämän aseman myöntämättä jättämistä koskeva päätös, mutta tällaisten päätösten tekeminen ei voi vaikuttaa heidän pakolaisiksi määrittelyynsä, jos he täyttävät vaadittavat aineelliset edellytykset, jotta heitä voidaan pitää pakolaisina tämän direktiivin 2 artiklan d alakohdassa, luettuna yhdessä direktiivin III luvun säännösten kanssa, ja siis Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 111 Tässä tilanteessa näin omaksuttu direktiivin 2011/95 14 artiklan 4–6 kohdan tulkinta varmistaa, että ei poiketa Geneven yleissopimuksessa määrätystä vähimmäissuojan tasosta, kuten SEUT 78 artiklan 1 kohdassa ja perusoikeuskirjan 18 artiklassa edellytetään.
- 112 Esitettyihin kysymyksiin on siis vastattava, että direktiivin 2011/95 14 artiklan 4–6 kohdan tarkastelussa ei ole ilmennyt mitään seikkoja, jotka voisivat vaikuttaa näiden säännösten pätevyYTEEN SEUT 78 artiklan 1 kohdan ja perusoikeuskirjan 18 artiklan perusteella.

Oikeudenkäyntikulut

- 113 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU 14 artiklan 4–6 kohdan tarkastelussa ei ole ilmennyt mitään seikkoja, jotka voisivat vaikuttaa näiden säännösten pätevyyteen SEUT 78 artiklan 1 kohdan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 18 artiklan perusteella.

Allekirjoitukset